

РОБОТА
УЧАСНИКА II ТУРУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ РОБІТ

ШИФР РОБОТИ: «МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ»

**ТЕМА НАУКОВОЇ РОБОТИ: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ М. КРЕМЕНЧУКА**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	6
1.1 Теоретичні засади концепції сталого розвитку міст.....	6
1.2 Сутність методичних підходів до оцінювання потенціалу сталого розвитку міст.....	8
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СИСТЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТА КРЕМЕНЧУКА.....	12
2.1 Визначення напрямів розвитку місцевого самоврядування м. Кременчука.....	12
2.2 Аналіз складових розвитку : економічна, соціальна, екологічна.....	13
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ М. КРЕМЕНЧУКА.....	24
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	30
ДОДАТОК	

ВСТУП

Проблема ефективного розвитку міст є однією з ключових на нинішньому етапі державного будівництва в Україні. Місцевий розвиток характеризується комплексом різноманітних просторових, економічних, соціальних, культурно-духовних, екологічних та інших чинників, які необхідно враховувати в процесі здійснення територіального планування.

Актуальність теми. В умовах сьогодення проблеми сучасного розвитку міст неможливо вирішити лише за рахунок збільшення державного фінансування, в межах сучасних інституцій та організаційних схем. Оскільки важливою складовою у розвитку міста є правильно обрана стратегія. Необхідно розробити таку стратегію, яка дозволить досягти економічного розвитку і одночасного вирішення екологічних проблем. Вона передбачає створення нових робочих місць, забезпечення здорового довкілля, зниження захворюваності та досягнення якісно нового рівня життя городян. Сталий розвиток дає шанс міській владі розвивати комплексний підхід до екологічних, економічних і соціальних задач і працювати в демократичному партнерстві з міськими громадами.

Метою даної роботи є аналіз впливу органів місцевого самоврядування на сталий розвиток міста Кременчук та розробка ряду завдань для поліпшення економічної, соціальної, екологічної складових сталого розвитку.

Для досягнення мети в роботі поставлено і вирішено такі задачі:

досліджено теоретичні концепції сталого розвитку;

визначено зміст методичних підходів щодо оцінки сталого розвитку міста;

охарактеризовано систему оцінювання сталого розвитку міста

аналіз динаміки економічного, соціального розвитку м. Кременчук;

розроблено рекомендації щодо вдосконалення сталого розвитку міста.

Об'єкт дослідження – роль місцевого самоврядування в розробці концепції сталого розвитку.

Предметом дослідження є практичні та теоретичні аспекти реалізації концепції сталого розвитку міста Кременчук.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі наукової роботи використано загальнонаукові та прикладні методи: математичної статистики, для аналізу динаміки кількості зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності міста Кременчука. Графічний метод - для наочного зображення дерева цілей у розробці стратегії сталого розвитку м.Кременчук. Також в роботі, було використано емпіричні методи дослідження: спостереження – цілеспрямоване вивчення концепцій сталого розвитку; метод порівняння - для співставлення даних безробітних мешканців міста протягом 2014-2016 рр.

Попередні дослідження. Проблематику основ прогнозування сталого розвитку досліджувало безліч вчених-економістів та науковців інших галузей, проте значний вклад у вирішення цієї проблеми своїми працями зробили такі автори: З.В. Герасимчук та І. М. Вахович характеризують «сталий розвиток» як процес соціально – економічного розвитку за умови забезпечення екологічної рівноваги соціо-еколого-економічної системи певної суспільної формації [1]; на думку Б.В. Буркинського, В.Н. Степанова та С.К. Харічкова, сталий розвиток еколого – економічної системи, є здатністю цієї системи витримувати зміни, спричинені зовнішніми і внутрішніми впливами в економічних та екологічних підсистемах, а також здатність збереження визначеної динамічної рівноваги [2]; Згідно з поглядами дослідників О. В. Берданової, В. М. Вакуленко, В. В. Тертички, в системі державного управління стратегічне планування слід розглядати водночас як процес і як результат, одного боку, в основу стратегічного планування покладено вибір цілей та завдань, з іншого боку, його основу складає визначення найбільш дієвого способу досягнення цілей та завдань – тобто сам процес планування [3]. Проте на сьогодні, у нас час економічної кризи, ця тема набирає ще більшої актуальності та потребує дієвих моделей прогнозування розвитку регіонів, що сприятиме розвитку економіки загалом.

Наукова новизна результатів наукової роботи полягає у вирішенні важливого науково-практичного завдання – формування системи показників, для удосконалення роботи органів місцевого самоврядування у розробці концепції сталого розвитку.

Науковою новизною відрізняються наступні результати:

адаптовано методiku оцінювання потенціалу сталого розвитку;

виявлено ключові проблеми сталого розвитку міста, за рахунок трьох складових: економічна, екологічна, соціальна;

запропоновано рекомендації щодо покращення стратегічних напрямів реалізації сталого розвитку м. Кременчук по таким її складовим як економічний, соціальний, екологічний напрям.

Практичне значення отриманих результатів полягає у вирішенні спільних проблем і реалізації спільних завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громади, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Це досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу. Рекомендації і пропозиції сформульовані в даній роботі можуть використовуватись державними та місцевими органами влади, а також органами місцевого самоврядування при розробці програм соціально-економічного розвитку регіонів та окремих територій.

Загальна характеристика наукової роботи. У тексті роботи: 32 сторінки, 3 розділи, 8 таблиць, 2 рисунка, 15 літературних джерела, 1 додаток.

Публікації: За результатом дослідження опубліковано 3 тез доповідей.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1 Теоретичні засади концепції сталого розвитку міст

Сталий розвиток включає збалансоване функціонування трьох основних складових: природи, суспільства й економіки. Сталий економічний розвиток – це дотримання балансу між навколишнім середовищем та господарською діяльністю людини. Сталий соціальний розвиток орієнтований на покращення якості життя населення. Екологічний сталий розвиток направлений на збереження природних ресурсів суспільством, шляхом введення обмежень на різні види діяльності у відповідності до результатів впливу на навколишнє середовище.

Концепція сталого розвитку не може виглядати як універсальна схема, так як вона відбиває об'єктивні умови, історичні тенденції, своєрідність культури, духовний склад населення тієї або тієї країни чи міста.

Науковці вважають, що основні зусилля з покращення рівня якості життя людей і стану довкілля, підвищення конкурентних можливостей економіки, а також боротьба за ринки збуту товарів ще в більшому ступені перемістяться у великі міста, мегаполіси. Глобалізація прискорить формування глобальних міст – центрів управління світовою економікою, фінансовим ринком, а також осередками наукомістких виробництв [4].

На сьогодні, місто має бути зацікавленим у соціально-економічних перетвореннях, адже це спричинить до збільшення бюджету міста, та залучення нових інвестицій. Тому, кожне місто має розробити певну концепцію сталості процесам розвитку міста. Перш за все необхідно залучити громадських активістів, для визначення основних проблем та перспектив міста для розробки стратегії.

Сталий розвиток міста передбачає [4]:

- створення гарантій та сприятливих умов для підприємницької діяльності а також для інвестицій і інновацій;
- впровадження інновацій в органах місцевого самоврядування;
- залучення нових інвестицій в місто;
- раціональне використання природних ресурсів;
- підвищення якості життя всього населення міста;
- ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування з населенням міста;
- стимулювання соціально-економічного розвитку міст;
- перехід до державного стратегічного програмування розвитку міст і взаємоузгоджену розробку стратегій розвитку міст органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади;
- розподіл повноважень та функцій функцій центральних та місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування;
- підвищити ефективність функціонування спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в містах;
- створення сприятливого інвестиційного та підприємницького середовища, органами місцевого самоврядування.
- розвиток регіонального співробітництва й участі міст України в регіональних організаціях [5] .

Отже, основним завданням стратегії сталого розвитку є створення сучасного європейського міста, привабливого для проживання та ведення бізнесу, базуючись на ефективному використанні наявних ресурсів, існуючих конкурентних перевагах міста, збереженні навколишнього середовища та розвитку людського капіталу, а також запровадженні інновацій й кращих світових практик управління сталим розвитком.

1.2 Сутність методичних підходів до оцінювання потенціалу сталого розвитку міста

Для оцінки потенціалу сталого розвитку, виділено три основних складових системи сталого розвитку: економічну, соціальну, екологічну Рис.1.1. [6, с. 15].

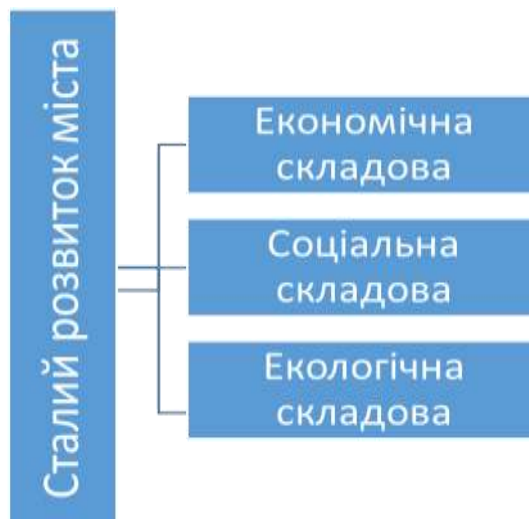

Рис.1.1 – Складові системи сталого розвитку

Економічна оцінка потенціалу сталого розвитку – ідея економічної оцінки впливу, тобто використання вартості, виходить з основ соціально орієнтованої економіки. Добробут людини залежить від кількості та якості не лише споживчих благ, а й потоків товарів і послуг від екосистем, наприклад, здоров'я, можливість відпочинку на відкритому повітрі тощо. Таким чином, економічну вартість зміни екосистеми слід вимірювати посилаючись на вплив на добробут людини. Якщо суспільство хоче використовувати наявні природні ресурси найбільш ефективним чином, воно повинно порівнювати вартість потоків товарів і послуг від природних ресурсів для споживання (вигоди) з вартістю невикористання цих потоків природних ресурсів і послуг (витрати). Таким чином, оскільки вигоди і витрати вимірюються з урахуванням впливу на благополуччя суспільства, поняття

економічна вартість та зміна благополуччя/соціальна вартість є тотожними [7, с. 24].

Соціальна оцінка потенціалу сталого розвитку – наслідки впливу на людей та їх взаємодію з довкіллям. Метою соціальної оцінки впливу є визначення майбутніх наслідків від продовження або впровадження запропонованих дій, які мають відношення до індивідуумів, організацій та соціальних макросистем. Згідно з цим визначенням, соціальний вплив є похідною від будь-якої людської діяльності, що змінює спосіб існування, праці, комунікації людей, їх здоров'я та потреб. Основою для аналізу соціального впливу є ex ante оцінка наслідків від впровадження політик, програм, ініціатив і дій щодо соціальної, інституційної та індивідуальної поведінки [7, с. 25].

Екологічна оцінка потенціалу сталого розвитку – потенційний вплив на природне довкілля. Основною критикою підходів до оцінки впливу є те, що методики не враховують покращення технологій виробництва. Використання таких технологій може мати позитивний ефект на довкілля або навпаки. Екологічна вартість та вигоди від використання в основному не включаються в звіти та не є основним предметом уваги [7, с. 23]. Основними законодавчими актами у галузі проведення еколого – економічної оцінки в Україні є закони України «Про навколишнє природне середовище» (1991 р.) та «Про екологічну експертизу» (1995 р.). Загальні вимоги до складання матеріалів щодо оцінки впливу на навколишнє середовище визначені у державних будівельних нормах.

При обиранні методики для оцінювання сталого розвитку міста, слід враховувати ряд вимог:

- система показників повинна охоплювати всі складові регіональної системи: економічну, соціальну та екологічну;
- число показників повинно бути обмежене;
- показники повинні бути співставні;

- інформаційна база для проведення оцінки повинна бути доступна;
- для інтерпретації інтегральної оцінки необхідно задати порогові значення.

В даний час розроблено досить велику кількість методів, принципів і способів, проведення комплексної соціо-еколого-економічної оцінки міста, які враховують особливості екологічного та економічного стану територій. Основним методом є оперативно-діагностичний, на якому проводяться безпосередні обстеження територій по ряду класифікаційних ознак.

Другий метод являє собою ранжування територій за ступенем екологічного благополуччя, при цьому враховуються параметри антропогенного навантаження на навколишнє середовище і її стан (викид шкідливих речовин в атмосферу і водойми, рівень радіації, наявність епідемій і т.д.). Крім методу ранжирування, досить часто на практиці використовуються методи інтегральної оцінки можливостей території, рейтингові або рангові характеристики на основі процедур об'єднання індикаторів екологічного та соціально-економічного розвитку. При цьому важливим моментом є вибір форми і методів визначення узагальнюючого показника (інтегрального індексу) сталості (збалансованості) соціо-еколого-економічного потенціалу. Найбільш часто індикатори сталого розвитку виражаються у формі середньоарифметичного окремих індикаторів (наприклад, індекс розвитку людського потенціалу) [8].

Ще одним методом соціо-еколого-економічної оцінки території є метод аналітичних залежностей [9], який заснований на статистичній обробці фактичних даних про вплив різних факторів на досліджувані показники. Метод базується на основі рівняння регресії, що зв'язує факторні і результативні ознаки, і ґрунтується на великих статистичних масивах. Питання про загальні підходи до оцінки території, що не залежать від сформульованих цілей, а також про методичні і практичні шляхи реалізації цих підходів розроблені поки ще недостатньо. Тим

часом розробка цих питань дала б можливість опису процедури оцінювання території та її результатів в загальноприйнятних поняттях і термінах. Це дозволило б також значною мірою автоматизувати розрахунки, пов'язані з оцінюванням. Загальний підхід до оцінки території дозволив би зіставляти результати оцінювання різних територій (з позицій однієї і тієї ж мети) і, отримувати об'єктивний матеріал для подальших досліджень. Загальний підхід дозволив би також порівнювати результати оцінювання з різнихцільових позицій однієї і тієї ж території.

В ході роботи було використано оперативно-діагностичний метод, та частково метод аналітичних залежностей. Таким чином, для визначення рівня розвитку сталого розвитку міста Кременчук, необхідно за допомогою методик провести аналіз, за трьома основними складовими сталого розвитку, що дозволять визначити рівень розвитку міста.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СИСТЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТА КРЕМЕНЧУКА

2.1 Визначення напрямів розвитку місцевого самоврядування в м. Кременчук

Кременчук – місто обласного підпорядкування, адміністративний та промисловий центр України, з населенням 224 290 чоловік. Розташоване майже в центрі України, на березі Дніпра, в його середній течії на кордоні лісостепу та степу. Територія міста становить 9586 га, протяжність з півночі на південь біля 30 км. Місто розташоване в 119 км від міста Полтави та 286 км – від Києва.

Сьогодні Кременчук – велике промислове місто з розвиненою економічною та соціальною інфраструктурою. Кременчук – це нафта та продукти переробки, пасажирські та вантажні вагони, відомі в усьому світі КрАЗи та легкові автомобілі, це єдине в Україні унікальне виробництво коліс та дорожньої техніки, реконструйовані підприємства харчової промисловості та розгалужена мережа підприємств торгівлі, побуту та інших послуг.

Тож, сьогоднішній Кременчук – це індустріальне місто, обличчя якого визначають, промислові гіганти України, яке має розвинену інфраструктуру торгово-побутового обслуговування, широку мережу культурно освітніх та розважальних закладів. Це місто, де є наявні умови для плідної високопродуктивної праці, нормального життя та гарного відпочинку.

З метою визначення вагомості міста на рівні області та країни в цілому, за основними загальноприйнятими характеристиками – площа та населення, сформовано табл. 2.1. Крім того, в табл. 2.2 здійснено порівняння з основними конкурентами.

Таблиця 2.1 – Порівняння міста з областю та країною

Показник	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі країни	Населення, осіб	Населення у % до загального населення країни
Місто	95,9	0,016	224290	0,524
Область	28800	4,771	1443564	3,372
Україна	603700	100	42800501	100

Також, Кременчук є містом обласного значення, самостійною та самоврядною адміністративно-територіальною одиницею у складі Полтавської області, місто займає друге місце відносно міст-конкурентів по зазначеним показникам і являється містом-донором, що вагомо наповнює держаний бюджет.

2.2 Аналіз складових: економічна, соціальна, екологічна.

Економічна складова

На сьогодні, інвесторів приваблює стабільна робота кременчуцьких підприємств. Постійно зростають обсяги іноземного капіталу, вкладеного в економіку міста. Так за перше півріччя 2011 р., рейтинг соціально-економічного розвитку міст та районів, показав що Кременчук посідає перше місце.

Одним із першочергових завдань місцевого самоврядування – є створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. [10].

Таблиця 2.2 – Динаміка кількості зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності міста Кременчука [10].

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
Кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва, одиниць у т.ч	15 201	15 540	14 986
Чисельність працюючих у суб'єктів малого і середнього підприємництва, осіб в т.ч	22 247	18 214	28 074

Продовження табл.2.2

Частка надходжень від суб'єктів малого і середнього підприємництва до бюджетів всіх рівнів (у відсотках)	25,6 %	86,5 %	76,96 %
Частка малих і середніх підприємств у загальному випуску продукції (робіт, послуг), (у відсотках)	17,9 %	58,5 %	29,7 %

Аналізуючи табл. 2.3 спостерігається зменшення кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва – це пов'язано з проведенням ліквідаційної процедури в більшості випадків за власним рішенням. За 2016 р. в реєстрі Кременчуцької ОДПІ обліковується у стадії припинення діяльності 6320 фізичних осіб-підприємців. Таке зменшення кількості підприємців, пояснюється тим, що відповідно до норм Господарського кодексу України до суб'єктів малого підприємництва відносяться юридичні особи, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, рівнозначної 10 мільйонам євро, яка визначена за середнім курсом Національного банку України. Через суттєве зниження курсу національної валюти порівняно з курсом валюти “євро”, а також зменшенням обсягів доходів, юридичні особи, які до змін в пункті 3 статті 55 Господарського кодексу України належали до суб'єктів середнього підприємництва, з 2016 року відповідають критеріям та визначенню суб'єктів малого підприємництва.

Проаналізувавши економічну складову в розвитку стратегії сталого розвитку, можна зробити наступні висновки:

– Основним джерелом доходу міського бюджету 96,0% становить: податок на доходи малого і середнього підприємництва – 57,5%, податок на майно в частині земельного податку – 17,3%, акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів– 13,1%, єдиний податок– 7,8%. Отже, можемо

зробити висновок, що суттєву частку міського бюджету становить податок на доходи малого та середнього підприємництва.

– Підприємництво – за даними КОДПІ за 2014 р. кількість малого та середнього підприємництва складало – 15 201, за 2015р. – 15 540, в період 2016 р. – 14986 одиниць. Зростання обсягів доходів збільшило частку малих і середніх підприємств підприємств у загальному випуску продукції (робіт, послуг).

Соціальна складова

У Кременчуці працює 29 загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема 3 ліцеї, 2 гімназії, 1 колегіум, 2 спеціалізовані школи з поглибленим вивченням англійської мови та з поглибленим вивченням фізичної культури та основ здоров'я, спеціалізована школа-інтернат № 21 з поглибленим вивченням окремих предметів, одна вечірня школа. Чисельність учнів у місті складає 20 366 осіб.

Підготовку фахівців в Кременчуці здійснюють 6 професійно-технічних навчальних закладів, 8 вищих навчальних закладів, де здобувають вищу та професійно-технічну освіту понад 16 тисяч учнів і студентів, з них понад 6,5 тисяч набувають робітничі професії.

Мешканці міста, забезпечені 27 медичними закладами охорони здоров'я. Управлінню охорони здоров'я виконавчого комітету Кременчуцької міської ради підпорядковується 15 закладів. Загальна кількість відвідувань за одну зміну, амбулаторно-поліклінічних закладів, які підпорядковуються управлінню охорони здоров'я міської ради, складає 4290. В місті створені три Центри первинної медико-санітарної допомоги. Також Кременчуцький міський пологовий будинок і Кременчуцька міська дитяча лікарня отримали міжнародний статус – «Лікарня доброзичлива до дитини»

Кременчуцькою міською радою впроваджено систему управління якістю міжнародного стандарту ISO 9001:2008

Сьогодні кременчужани мають можливість отримати медичну допомогу у 26 лікувально-профілактичних закладах, що охоплюють усі сфери охорони здоров'я –

від санітарно-епідеміологічного нагляду до складних хірургічних операцій, пологів та гемодіалізу, і мають у своєму складі поліклініки й стаціонари, в яких налічується майже 1800 ліжок.

У місті працюють також приватні лікувально-діагностичні центри «Медикус», «Віком», «Арніка», «Європейська медицина», які оснащені сучасною медико-діагностичною апаратурою, що дає змогу мешканцям міста отримувати альтернативне медичне обстеження та лікування. Також відкриті і працюють 38 приватних стоматологічних кабінетів. Все це дає змогу жителям міста робити свій вибір при зверненні за медичною допомогою табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Місткість лікарень [11].

Лікувальна установа	Кількість ліжок
1-а лікарня	315
2-а лікарня	236
3-а лікарня	252
4-а лікарня	86
5-а лікарня	105
дитяча лікарня	363
пологовий будинок	201
Автозаводська поліклініка	20
Всього	1578

Одним із не менш важливих показників в ефективній соціальній діяльності міста є забезпечення населення робочими місцями. А отже, робота місцевої влади в Кременчуці повинна бути націлена на здійснення конкретних заходів, спрямованих на забезпечення продуктивної зайнятості населення, сприяння

поверненню незайнятих громадян до трудової діяльності, запобігання масовому безробіттю.

Таблиця 2.4 – Динаміка безробітних мешканців міста протягом 2014-2016 рр. [11].

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
Кількість безробітних мешканців, осіб	3973	4923	2700
Загальна чисельність мешканців, осіб	225291	224290	222309
Питома вага безробітних у загальній чисельності мешканців, %	1,763	2,195	2,150

Аналізуючи дані вказані в табл. 2.4, можемо зробити такі висновки, що в період 2014-2015 роки динаміка безробітних мешканців міста зросла, оскільки Кременчуцька промисловість історично підв'язана до російського ринку – туди традиційно йшло близько 70% продукції. Через політичну ситуацію, відбулися скорочення на вагонному заводі, які відбулися наприкінці 2013 р. (це близько 500 працівників), а 7 липня 2014 р. скоротили 1071 працівника сталеливарного заводу. Проте в період 2015-2016, спостерігається суттєве зменшення безробітних мешканців, це пов'язане із відновленням роботи сталеварного заводу, та проведення міською владою спеціальних програм та заходів, для забезпечення мешканців міста вакансіями.

Таблиця 2.5 – Динаміка заборгованості по заробітній платі працівникам економічно активних підприємств Кременчука [12].

Рік	2014	2015	2016
Сума заборгованості із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств, тис.грн.	833,2	1574,0	961,7

Аналізуючи табл. 2.5 за період 2014-2015 рр. на економічно активних підприємствах міста Кременчука спостерігається зростання заборгованості з виплати заробітної плати працюючим. Але в період 2014-2015 рр. ситуація змінилася, і заборгованість в місті зменшилася.

Таблиця 2.6 – Порівняння середньомісячної та мінімальної заробітної плати м. Кременчук [12].

Роки	Середньомісячна номінальна заробітна плата одного штатного працівника	Мінімальна заробітна плата
2014	3359	1218
2015	3988	1378
2016	4678	1450

За даними вказаними в табл. 2.6, за 2014 р. середня заробітна плата одного штатного працівника підприємств, установ, організацій (з кількістю найманих працівників 10 і більше осіб) за січень-вересень 2014 р. становила 3359 грн., що на 0,5% менше, ніж за січень-вересень 2013р., та в 2,8 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати (1218грн.). Критерій, що впливає на розмір заробітної плати, є тривалість робочого часу. За січень-вересень 2014р. коефіцієнт використання табельного фонду робочого часу становив 77,4% і був на 4,2 в.п. менше порівняно з цим показником у цілому по області. За 2015 рік середньомісячна номінальна заробітна плата одного штатного працівника за січень–вересень 2015р. становила 3988 грн., що на 18,7% більше, ніж за січень–вересень 2014р., та в 2,9 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати (1378 грн.). За 2016 р. січень–червень 2016р. становила 4678 грн, що на 22,4% більше, ніж за січень – червень 2015р., та у 3,2 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати (1450 грн).

Отже, протягом 2014-2016 рр. темпи загального скорочення населення значно уповільнились за рахунок зменшення смертності. Проте в період 2014-

2016 р. спостерігається, зменшення чисельності населення міста, у тому числі за рахунок негативної динаміки міграційного руху (за 2015 рік з міста виїхало 441 особа). Чисельність безробітних за 2016 р., які перебували на обліку в міськрайцентрі зайнятості, складає 7233 особи. В місті спостерігається значна кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) – 3892 особи, що складає 1,75% від загальної кількості населення. Кількість ВПО на 10 тис. населення складає 175 осіб. Середньомісячна заробітна плата, нарахована на одного штатного працівника за 2015 рік склала 3988грн., що становить 121,1% до відповідного періоду минулого року. За перше півріччя 2016 року заробітна плата складає 4678 грн.

Екологічна складова

Місто Кременчук характеризується відносною стабільністю екологічних показників – проте існують проблеми, які необхідно вирішити.

За один рік в атмосферне повітря Полтавської області від стаціонарних та пересувних джерел забруднення надходить від 170 до 180 тис. тонн шкідливих речовин. Місто Кременчук, та м. Горішні Плавні – серед стаціонарних джерел є головними забруднювачами в області. В середньому від усіх викидів забруднюючих речовин в атмосферу стаціонарними джерелами на м. Кременчук припадає 29,7%.

У розрахунку на одну особу в Полтавській області, кількість викидів шкідливих речовин становлять 45,5 кг. Даний показник менший ніж середній показник в Україні в 2,1 рази. У розрахунку на квадратний кілометр території області, щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення становить 2,316 т. шкідливих речовин, менше ніж середній показник в Україні у 3,1 рази. В містах: Кременчук (206,1т.), Горішні Плавні (70 т.), Полтаві (10,9 т.) спостерігається найбільша щільність викидів шкідливих речовин на квадратний кілометр. Саме пересувні джерела складають більше половини всіх викидів в атмосферне повітря, з них найбільша частка припадає на автотранспорт [12].

В місті Кременчук, існує певна кількість підприємств, які розташовані близько до жилих кварталів, а деякі будинки розташовані фактично впритул до територій виробництв. Даний факти призводить до чисельних скарг мешканців щодо незадовільних умов проживання, пов'язаних з роботою підприємств через підвищення забруднення атмосферного повітря, шумового навантаження та вібрації. У Кременчуці спостерігається найбільша у регіоні щільність викидів шкідливих речовин у розрахунку на одну особу (206,1 т). Більше половини всіх викидів в атмосферне повітря забезпечують пересувні джерела, з яких лєвова частка припадає на автотранспорт табл.2.7. [13].

Таблиця 2.7 – Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в місті [13].

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
Всього, тис. т	34,5	32,2	27,9
у т. ч. стаціонарними джерелами забруднення, тис. т	19,8	18,6	16,1
у розрахунку на 1 кв. км, т	359,4	335,2	290,2

Дніпро – є водною артерією міста. Проте через Кременчук протікають і малі річки, такі як: Сухий Омельник, Псел, Сухий Кагамлик.

На сьогодні стан водних ресурсів свідчить, про суттєве забруднення водосховищ, та водойм. Спостерігається замулення, також основною проблемою водних ресурсів є: порушення функції самоочищення. Річки, які протікають через місто, потребуються в розчищенні, відновленні водності, та поліпшенні загального екологічного стану також необхідне постійне підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану.

Окрім порушення функції самоочищення річок м. Кременчука, також спостерігається погіршення якості води через недостатню ефективність роботи наявних очисних споруд, не менш важливими проблемами є: незадовільний стан

каналізаційних мереж, насосних станцій та споруд зливової каналізації. частина каналізаційних мереж потребує заміни або капітального ремонту. Джерелом небезпечного забруднення міського середовища – є часті прориви каналізаційних колекторів.

Таблиця 2.8 – Оцінка якості вод м. Кременчук [14, с.39]

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
р.Дніпро (Дніпродзержинське, Кременчуцьке вдих.)	2,14	2,03	2,17
р. Псел	2,22	2,42	1,67
р. Сухий Кагамлик	2,14	2,56	7,46
р.Сухий Омельник	1,48	1,40	1,52

За результатами аналізу досліджень табл.2.8, які проводила регіональна система моніторингу Полтавської області, було розраховано коефіцієнт забрудненості (КЗ) водних ресурсів м. Кременчука. Основними складовими, які становлять низьку оцінку водних ресурсів – фосфат-іони, залізо загальне та марганець [14, с.36].

Через активний розвиток промисловості в місті, існує проблема не правильного поводження з промисловими та побутовими відходами. Серед міст Полтавської області, саме в Кременчуці утворюється найбільша кількість відходів. За 2014 р. обсяг утворення небезпечних промислових відходів I-III класів небезпеки в Кременчуці склав 74,5 тис. т, за 2015 – 37,1 тис. т, за 2016 – 19,1. є ПАТ «Кременчуцький сталеливарний завод» (станом на 01.01.2016 у відвалі формувальних сумішей на орендованій земельній ділянці знаходиться 7,463 млн т нетоксичних відходів), ПАТ «Укртатнафта» (2,1% від усіх розміщених відходів в області I-IV класу небезпеки) – є основними забруднювачами довкілля міста промисловими відходами. Загальна кількість офіційно зареєстрованих місць

видалення відходів в місті складає 10, включаючи законсервованій полігон промвідходів цеха № 18 ПАТ «Укртатнафта».

У правобережній частині міста, на Деївській горі розташований міський полігон твердих побутових відходів, що займає площу, згідно Державного акту на постійне землекористування, 28,0554 га. Завантаженість звалища становить 80 %, товщина шару накопичених відходів становить 40 метрів так як звалище існує з 1965 року. Згідно даних паспорту міського звалища загальний обсяг видалених відходів станом на 01.01.2015 р. становить 8811835 т, обсяг видалених відходів протягом 2014 р. склав 67075 т. Глибина залягання рівня ґрунтових вод коливається від 5,7 до 47,5 м від поверхні землі.

Таблиця 2.19 – Утворення та накопичення відходів, тис. т [15].

Показники	2014	2015	2016
<i>Утворення відходів:</i>			
I–IV класів небезпеки - всього	1114,3	232,8	119,3
у тому числі I–III класів небезпеки	74,5	37,1	19,1
<i>Наявність відходів на кінець року:</i>			
I–IV класів небезпеки - всього	20238,6	20397,8	20482,1
у тому числі I–III класів небезпеки	16,8	12,1	13,4

Відповідно до табл. 2.9, спостерігаємо значне зменшення кількості накопичених відходів в період 2014-2016 р.р. Проте, проблема є не вирішеною, оскільки існуюче звалище побутових відходів майже заповнено, а достатня кількість спеціально відведених місць для складування відходів виробництва відсутня. Альтернативи для розміщення нового полігону твердих побутових відходів у місті немає. Основною причиною небезпечного стану звалища на Деївській горі є підвищена швидкість його заповнення, відсутність системи відводу звалищного фільтрату, відсутність фундаментальних протифільтраційних заходів. Тому на сьогодні пріоритетним завданням для Кременчука є будівництво сучасного сміттєпереробного заводу, що сприятиме в цілому покращенню переробки побутових відходів не тільки Кременчука, а й поблизу розташованих

населених пунктів, а також дасть можливість вирішити питання недопущення утворення стихійних сміттєзвалищ в межах міста та району [15].

Для розв'язання екологічних проблем міста Кременчук, необхідно створити спеціальну систему моніторингу довкілля. Тобто це має бути спеціальна організація, яка систематично за допомогою: системи спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, буде прогнозувати зміни та прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля, його впливу на здоров'я населення та дотримання вимог екологічної безпеки. Саме від наряду цих змін залежить рівновага природних екосистем та збалансованість подальшого екологічного та соціально-економічного розвитку м. Кременчука [16].

Отже, аналіз складових сталого розвитку міста Кременчук показали, що в економічній складовій необхідно формувати сприятливе середовище для підприємницької діяльності, соціальна складова міста потребує удосконалення якості життя населення, підвищення рівня освіти, екологічна потребує вирішення питання з утилізацією відходів, покращення атмосферного повітря, та якості водних ресурсів.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ М. КРЕМЕНЧУКА.

Проаналізувавши дані, які вказані у попередньому розділі, дають змогу визначити цільові показники, на реалізацію яких має бути спрямована Стратегія сталого розвитку м. Кременчук, та структурувати їх за складовими та напрямками забезпечення сталого розвитку. Деталізація цих показників здійснена у вигляді дерева цілей, яке використовується як основа для підготовки Стратегії сталого розвитку м. Кременчук.

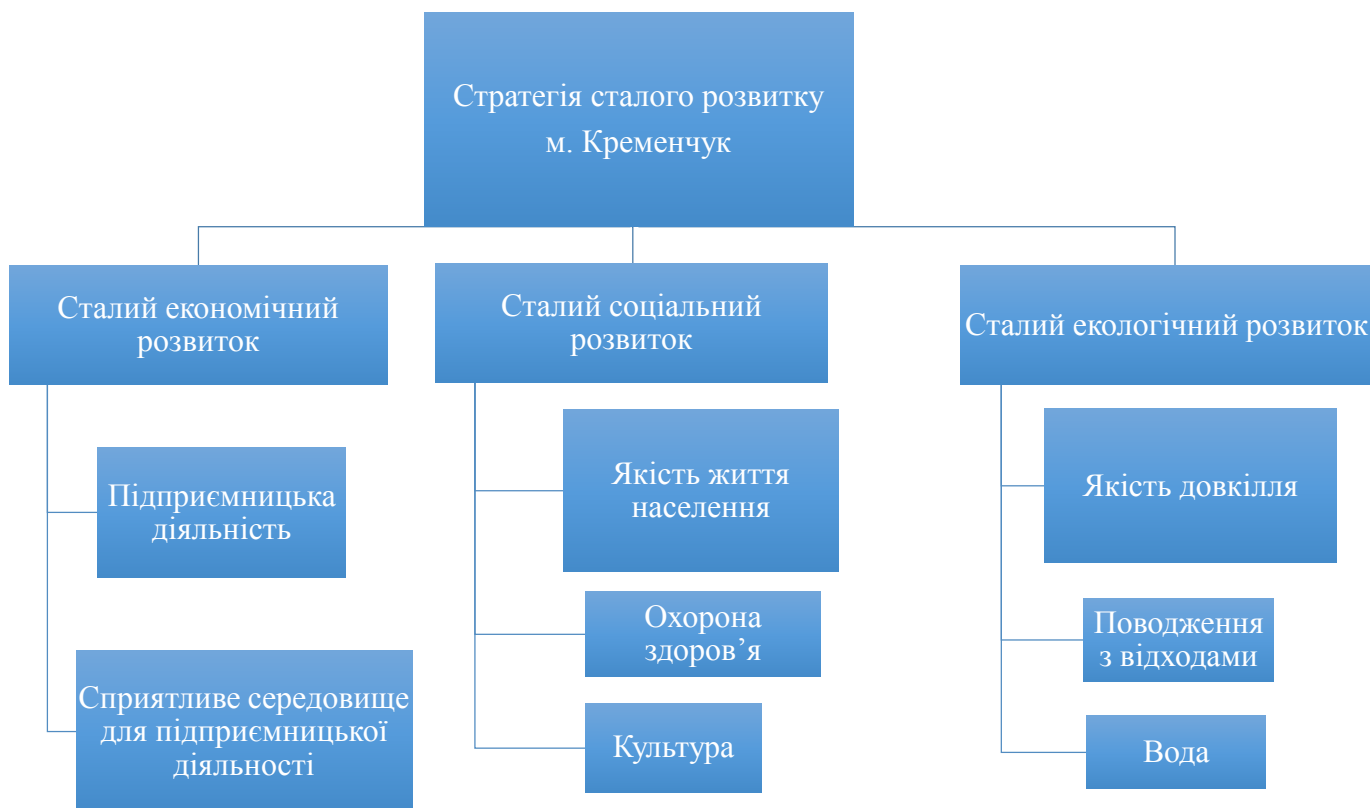

Рис. 3.1 – Дерево цілей стратегії сталого розвитку м.Кременчук

Сталий економічний розвиток міста

На сьогодні, місто Кременчук - індустріальний Центр Полтавської області та України (наявність промислових підприємств загальнонаціонального значення), цей фактор суттєво впливає на ефективний економічний розвиток. Також, економічне зростання м. Кременчука, залежить від ряду певних завдань: Необхідно підтримати темп економічного зростання на особу населення у відповідності до національних вимог. Збільшити частку промислового виробництва у ВВП. Створення сприятливого середовища для розвитку малих і середніх підприємств, за рахунок надання доступу до фінансових послуг, та спеціальних програм підтримки для приватних підприємців. Модернізувати промислові підприємства, підвищення ефективність використання ресурсів, а також впровадження інноваційних технологій. За рахунок впровадження інновацій сприяти продуктивнісі праці.

Сталий соціальний розвиток міста

На сьогодні, місто має намір покращити соціальний простір, підвищити соціальну згуртованість та інтеграцію в нього різних секторів – освіти, безпеки, культури, охорони здоров'я. Тому, необхідно впроваджувати ряд певних завдань, які сприятимуть розвитку соціальної сфери міста. Забезпечити більш ніж середня заробітня плата, найбідніших верств населення. Ліквідувати крайню бідність. Скоротити частку бідного населення (згідно національного визначення). Забезпечити соціальний захист для більшості бідних і вразливих верств населення. Підвищити рівень доступності медичних послуг. Знизити рівень захворювань на наркозалежність та алкоголізм. Забезпечити повну доступність дошкільної і шкільної освіти, підвищити рівень доступності до професійно-технічної та вищої освіти. Забезпечити збереження культурної спадщини і розвиток туризму. Зменшити рівень злочинності, корупції, забезпечити доступ до правосуддя. Створити ефективні прозорі органи управління, забезпечити відповідальне

прийняття рішень на всіх рівнях управління містом з участю всіх верств населення і захистом основних свобод у відповідності з національним законодавством.

Сталий екологічний розвиток

Екологічна ситуація на території міста характеризується відносною стабільністю показників. Високий рівень концентрації промислових об'єктів в місті, нераціональна структура промислового виробництва з високою концентрацією екологічно небезпечних виробництв, відсутність належних природоохоронних систем зумовлюють в Кременчуці підвищений рівень забруднення довкілля, дефіцит водних ресурсів.

Для подолання вищезазначених перешкод необхідно, запобігати забрудненням від індустріальних виробництв. Поліпшити якість питної води та водозабезпечення споживачів. Проведення розчистки берегової лінії, підтримання сприятливого гідро-екологічного режиму річок на території міста. Підвищення якості очищення стічних вод від механічних домішок. Збільшити частку переробки і вторинного використання відходів. Збільшити площі та забезпечити доступність до зон зелених насаджень.

Отже, для застосування поданих рекомендацій місцевому самоврядуванню по сталому розвитку міста можна впровадити за допомогою розроблених програм. Програми стратегії сталого розвитку :

- ✓ «Цільова Програма підтримки малого і середнього підприємництва» - програма направлена на створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва м.Кременчук.
- ✓ «Програма зайнятості» – метою програми є, залучення безробітних мешканців міста, до громадських робіт. Відповідно до цього необхідно збільшити обсяги фінансування громадських робіт в соціальній сфері.

- ✓ Програма «Кременчук - місто добрих людей» - подана програма включатиме в себе кілька підпрограм, які будуть направлені на підтримку не захищених верств населення.
- ✓ Міська комплексна Програма «Охорона здоров'я» - метою є, поліпшення демографічної ситуації, збереження, і зміцнення здоров'я громадян, підвищення якості медико-санітарної допомоги.
- ✓ Комплексна Програма «Освіта міста Кременчук» основне завдання – вдосконалення та розвиток освітньої галузі м.Кременчук, створення сприятливих умов для розвитку якісної та доступної системи освіти.
- ✓ Комплексна програма «Охорона навколишнього природного середовища м. Кременчук» - метою програми є поліпшення існуючого стану навколишнього природного середовища м. Кременчука.

Подані програми значно покращуть сталий розвиток міста, а саме поліпшать економічне становище міста, якість життя населення підвищиться, якість довкілля стане на належному рівні.

ВИСНОВКИ

Виконане наукове дослідження дозволяє сформулювати ряд висновків і пропозицій теоретичного, прикладного і методичного змісту основні з яких зводяться до наступного:

1. Досліджено теоретичні аспекти концепції сталого розвитку міста. Сталий розвиток міста передбачає: створення сприятливих умов та гарантій для розвитку підприємницької діяльності, інвестицій, інновацій; Зростання якості життя всіх верств населення; Збереження екологічної рівноваги в місті, раціональне використання природних ресурсів.

2. Розглянуто основні методи оцінювання сталого розвитку. Серед них виділено : оперативно-діагностичний, метод ранжування, метод аналітичних залежностей. Обрано методику оцінювання м. Кременчук за трьома основними складовими: економічна, соціальна, екологічна.

3. За результатами досліджень, визначено, що місто Кременчук – це індустріальне місто, обличчя якого визначають, промислові гіганти України, яке має розвинену інфраструктуру торгово-побутового обслуговування, широку мережу культурно освітніх та розважальних закладів. Це місто, де є наявні умови для плідної високопродуктивної праці, нормального життя та гарного відпочинку.

4. Аналіз сталого розвитку міста, проводився відповідно до трьох основних складових. В які входили: економічна – динаміка кількості зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності; соціальна – місткість лікарень, динаміка безробітних мешканців міста, динаміка заборгованості по заробітній платі працівникам економічно активних підприємств, порівнювання середньомісячної та мінімальної заробітної плати протягом 2014-2016 р.; екологічна: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, оцінка якості водних ресурсів, аналіз системи утворення та накопичення відходів.

5. Запропоновано ряд рекомендацій, для вдосконалення стратегії сталого розвитку. Економічна складова міста потребується в розроблені сприятливих умов

для підприємницької діяльності, адже велику частину доходів міського бюджету, становлять саме податки фізичних осіб. Щодо соціальної складової, то необхідно впроваджувати медичні реформи які покращують якість медичного обслуговування, а відповідно і зменшать смертність населення. Необхідно зменшити рівень безробіття, за допомогою збільшення обсягів фінансування громадських робіт в соціальній сфері. Екологічній складовій міста необхідний постійний контроль над промисловими підприємствами, які постійно забруднюють атмосферне повітря, та водні ресурси. Необхідно залучити інвестиції для створення спеціальних установ для утилізації відходів.

6. Отже, питання стратегії сталого розвитку міста на сьогодні є – актуальним, оскільки Україна знаходиться на шляху формування та визначення пріоритетів щодо майбутніх перспективних напрямів її розвитку, заходи, націлені на формування засад сталого соціально-економічного екологобезпечного розвитку наблизатимуть нашу державу до гармонійного сталого розвитку.

Отже, суть концепції сталого розвитку міста базується на трьох основних складових: економічна, соціальна, екологічна складова. Економічна складова відповідає за ефективний розвиток малого та середнього підприємництва, яке забезпечує переважну частку робочих місць, сприяє насиченню регіонального ринку споживчих товарів і безпосередньо впливає на перспективи переходу господарських комплексів на модель сталого розвитку. Соціальна складова відповідає за підвищення добробуту жителів міста, покращення рівнів життя – внутрішніх і зовнішніх, поліпшення соціальних умов та стандартів. Екологічна складова несе відповідальність за збереження і поліпшення природного середовища.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Герсимчук З.В. Організаційно економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону: моногр. / З.В Герасимчук, І.М. Вахович. – Луцьк:ЛДТУ,2002. – 248с.
- Буркинский Б.В. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития /Б.В. Буркинский,В.Н. Степанов, С.К. Харичков. – Одеса: Фенікс, 2005. – 576 с.
2. Берданова О. В. Стратегічне планування: навчальний посібник / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, В. В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
3. Программа "Основные стратегические направления социально-экономического развития территории города Сортавалы на 2001-2005 гг." / Карельский научный центр РАН. Институт экономики / Т. В. Морозова (ред.), Г.Б. Козырева (ред.). Петрозаводск: Кар НЦ РАН, 2001. - 172 с.
4. Левенко А.С. и др. Экология мегаполиса. Адаптация населения города Днепропетровска в техногенных зонах / Академия устойчивого развития общества и личности. Д.: ИМА-пресс, 2002. - 32 с.
5. Язлюк Б.О.Теоретичні та прикладні аспекти економічної безпеки України / Б.О. Язлюк, Р. Б. Гевко, Ю.В. Дзядикевич // Інноваційна економіка. – 2015. – №4. – С. 301 – 310.
6. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.
7. Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 86-89.
8. Колосов, А.В. Эколого-экономические оценки риска и устойчивого развития / Колосов А.В., Агапов Н.Н. - М., 1999. – 178 с.

9. Офіційний веб-портал Кременчуцької міської ради та виконавчого комітету [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.kremen.gov.ua/index.php/branches/page/277>

10. Програма економічного і соціального розвитку Кременчуцького району на 2016 рік. [Електронний ресурс] // Режим доступу: kremrada.pl.ua/assets/files/Sesions/4.1.doc

11. Головне управління статистики у Полтавській області [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

12. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посіб. / Г.Б. Марушевський. – К.: Проект РЕОП, 2015. – 95 с.

13. Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку міста Кременчука на період до 2028 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: kremenchukinvest.com.ua

14. Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року. – Полтава: Полтавська обласна рада, Полтавська обласна державна адміністрація, 2014. – 131 с.

15. Стратегія розвитку міста Кременчука на період до 2028 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://kremen.gov.ua/index.php/download/file/676496738766242656>